VAKMANSCHAP IN TIJDEN VAN CORONA

JANNY BAKKER-KLEIN

We kregen in de eerste maanden van de COVID-19-crisis tal van regels vanuit de overheid opgelegd. Daarmee werden onze autonomie en onze vrijheid voor Nederlandse begrippen ongekend ingeperkt. Voor bewoners van zorginstellingen waren de effecten daarvan het meest zichtbaar. Ik weet niet hoe het u verging, maar ik heb toch ook wel even mijn wenkbrauwen gefronst toen ik op tv het verhaal hoorde van een oudere man die volgens zijn dochter “ontsnapt” was uit het verpleeghuis waar hij woonde om vroeg in de ochtend te gaan fietsen. Toen hij terugkwam werd hij “betrapt”. Zijn daad van ongehoorzaamheid werd bestraft met twee weken quarantaine.

Veel mensen vinden dat er duidelijke regels moeten zijn, die voor iedereen moeten gelden. Anderen vinden het aantasten van hun autonomie problematisch. Het intrigeert mij wat van bovenaf opgelegde regels doen met zorgprofessionals en sociaal professionals. Harry Kunneman beschreef in 2007 verschillende strategieën van professionals om daarmee om te gaan. Een zo’n strategie is aanpassing. Waarschijnlijk was dat ook de strategie die de professional hanteerde die de fietser betrapt op zijn ongeoorloofde uitstapje: ‘Regels zijn regels. Dit mag gewoon niet.’ Deze professional schuift daarmee de verantwoordelijkheid voor het eigen handelen door naar een hoger niveau.

Vanuit mijn onderzoek naar strategieën van professionals bleek dat maar heel weinig professio-

nals voor deze strategie kiezen. Veel meer professionals kiezen in de praktijk voor een andere strategie, die door Kunneman ‘sluikwerk’ wordt genoemd.

Daarmee bedoelt hij dat professionals hun eigen morele kompas volgen als zij de stellige overtuiging hebben dat ze mensen niet de juiste hulp kunnen bieden binnen de geldende regels.

Het is heel lastig om sluikwerk door professionals in beeld te krijgen, omdat inherent aan sluikwerk is dat ze er niet over praten. Ik vermoed dat sociaal professionals en zorgprofessionals ook in tijden van corona massaal sluikwerk toepasten. We zouden er beter aan doen deze professionals meer vertrouwen en dus handelingsruimte te geven. We weten immers dat zij vanuit hun vakmanschap in de dagelijkse praktijk uitstekend in staat zijn om waarden als veiligheid en menselijkheid met elkaar in overeenstemming te brengen. Dat is in tijden van corona echt niet anders. Geef hen de tijd om met elkaar te reflecteren op de dilemma’s waar zij zich dagelijks voor gesteld zien. Dat levert voor alle betrokkenen uiteindelijk de beste beslissingen op.

JANNY BAKKER-KLEIN is voorzitter van de Raad van Bestuur van Movisie. Zij promoveerde op 4 december 2019 aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Haar proefschrift ‘Anders kijken. Een zoektocht naar responsiviteit in het sociaal domein’ is te lezen op www.movisie.nl/anderskijken.